

LIST IZLAZI TJEDNO. — GODIŠNJA PRETPLATA
30.— DIN. — ZA INOZEMSTVO 60.— DIN.
OGLASI PO NAROČITOJ TARIFI.

GODINA X. BROJ 26.
Šibenik, 22. lipnja 1939.

ADRESA UREDNIŠTVA I UPRAVE: ŠIBENIK pp. 17.
RUKOPISE NE VRAĆAJU.
BROJ ČEK. RAČUNA 33.121

Izvor života

Samo geniji, ti vrhunci duha, stvaraju vjekovne pokrete i ostavljaju za sobom vjekovna djela. Ali ono što je Krist stvorio i što je ostavio iza sebe, ne može se pripisati niti najvećem geniju. Jedino Bog je mogao ustanoviti, što je ustanovio Krist! — Ustanovio je, naime, katoličku Crkvu.

Ali što bi bilo od katoličke Crkve, i što bi ona danas, kad se svako malo vremena mijenja obličje zemlje, značila, da joj njezin Ustanovitelj nije obećao: »I, evo, ja sam s vama sve do konca svijeta«.

Zato smo jaki, zato je Crkva mlada, pokretna i borbena, i nakon dvije hiljade godina od svog osnutka, jer je Krist još uvijek s nama, još uvijek u svojoj Crkvi.

Krist je stvarno s nama, a ne samo snagom svojih božanskih ideja; On je stvarno, bistveno prisutan u svojoj Crkvi, a ne samo u sjećanju i uspomeni svojih sljedbenika. — Ta Kristova prisutnost među nama ostvaruje se u tajni Euharistije.

Ne treba nam ni duboke filozofije, ni profinjene dogmatike, da upoznamo moć Euharistije. Dovoljno nam je iskustvo vjekova.

Nas savremene katolike morala bi prožimati plamena čežnja za onom prvom dobom mladoga kršćanstva, kad je još zemljom odjekivala zanosna apostolska riječ svetoga Pavla, kad je još sveti Ivan svaki dan upravljao svojim dragim ovčicama riječi: »Sinovi moji, ljubite se među sobom«, kad prvak apostola i njegovi blizi nasljednici upravljahu Crkvom. Tada je Crkva bila mlada kao jednogodišnja lipa, puna životnih sokova kao žuma u proljeću, borbena kao lavica, kad lovac odapinje pušku na njezinu mladunčad.

I onda je nad njima vladala samo ljubav, koja je u ljudskom biću ugasila i zadnju varnicu sebičnosti, i stvorila dobrovoljnu, idealnu i svetu komunističku družbu prvih kršćana.

I onda nije bilo krađe, ni osvete, ni laži, ni zavisti, ni nečistoće... Tako je čovjek pokušao ponovno uspostaviti stanje sreće i blaženstva iz zemaljskoga raja, iz kojega je bio potjeran.

Kako ćemo sve to protumačiti? Odakle im ona mladost, svježina i borbenost? Odakle ona bezgranična ljubav, koja je sve jednakom toplinom razgrijavala, zaboravljajući na sebe, a žrtvujući se za druge?

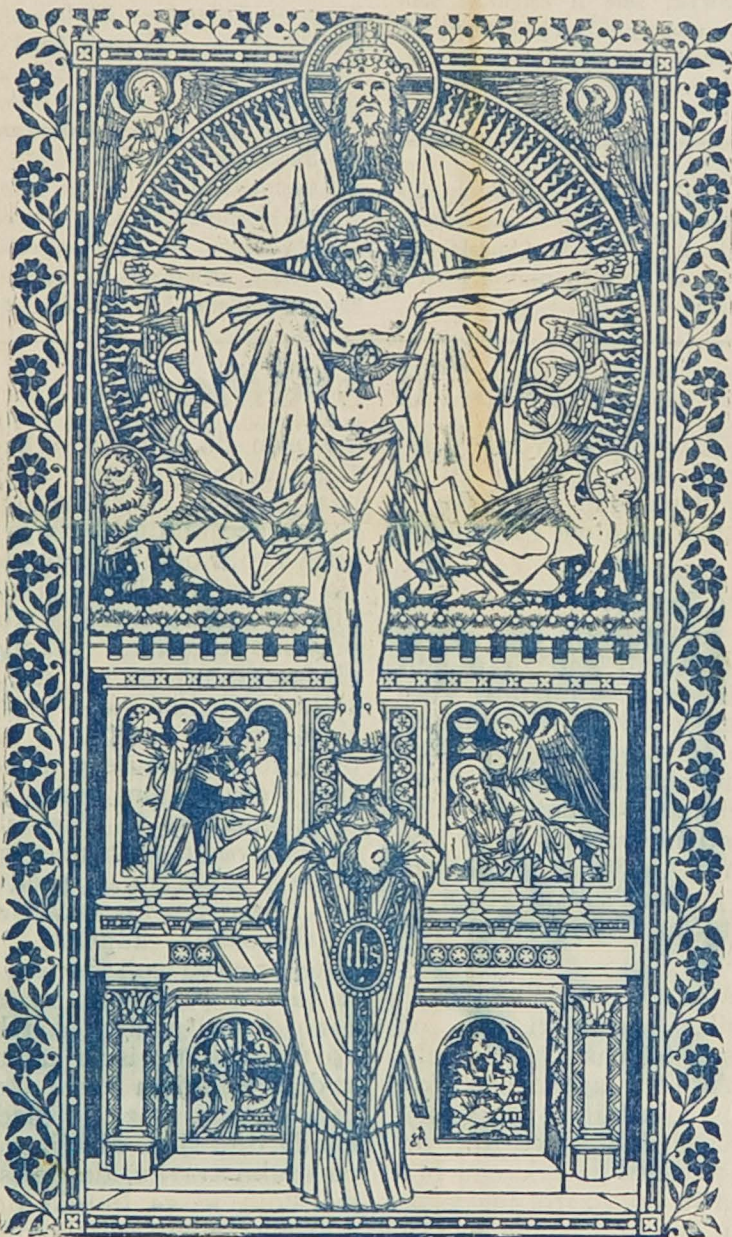
Prvo kršćanstvo je bilo euharistijsko kršćanstvo! Prvi kršćani su bili svakidašnji pričesnici, dnevni uzvanici Gospodinove gozbe!

Tajna Euharistije razjašnjuje nam tajnu prvovjekovnoga kršćanstva!

Ako imamo toliko kršćanskih junaka, mučenika i svetaca, ako imamo toliko požrtvovnih redovnica, misionara i apostolskih svjetovnjaka, moramo zahvaliti Kristu koji je među nama, pod plaštem bijelih krušnih prilika, Kristu koji nam se daje za hranu.

Hrvatski narod ne bi imao ni Nikolu Tavilića, ni blaženoga Gracija iz Mula, ni Marka Križevčanina, da ih nije posjećivao i uzgajao Krist iz sveto-hraništa. Bez Krista u Euharistiji ne bismo nikad mogli uzgojiti onako bdične, nesebične i čiste katoličke svjetovnjačke duše, kao što su bili: Eckerl, Merz i Čepulić.

Riječ o »izvoru vode žive« potvrđena je s tisućerim dokazima. Potvrđuje je čitav martirologij, sve službene i neslužbene kanonizacije, sva misijska područja i svaka naša katolička župa.

Euharistijski život je katolički život! Župa s rijetkim pričesnicima ne može živjeti pravim duhovnim životom. Ni Božje ni crkvene zapovijedi ne mogu se izvršivati bez snage koja nam dolazi iz Euharistije.

Kad bismo svi, svećenici i svjetovnjaci, to uvidjeli i sproveli u djelo! Tada bismo postali Kristovi. Tada bi opet oživjelo apostolsko, prvovjekovno mlado, svježe, borbena i ljubezno kršćanstvo.

Za tim idu svi euharistijski, međunarodni, narodni i pokrajinski, kongresi. To je svrha i našem kongresu u Primoštenu.

Ig.

Program kongresnih svečanosti

Četvrtak 22. VI: U 3 sata pp. doček preuzv. biskupa dra J. Milete. S parobroda se odmah kreće u crkvu, gdje će o. Vladislav Brusić, gvardijan iz Krapnja, svojim govorom otvoriti euharistijsku trodnevnicu. Na koncu blagoslov s Presvetim.

Petak 23. VI: Do 9 sati tihe sv. Mise u župskoj crkvi. U 9 sati počinje svečana sv. Misa, preko koje će preuzv. biskup krizmati oko 600 krizmanika. — Popodne u 4 sata akademija u počast preuzv. biskupa. U 7 sati uvečer drugi dan euharistijske trodnevnice s govorom o. VI. Brusića.

Subota 24. VI: U 3 s. pp. doček preuzv. krčkog biskupa dra Josipa Srebrnića. S parobroda se ide u crkvu, gdje će preuzv. Srebrnića

pozdraviti naš preuzv. biskup. — U 6 s. uvečer službeni otvor kongresa i treći dan trodnevnice s govorom o. VI. Brusića. — U 8.30 s. procesija sa slikom Gospe od Loreta. Slika će se voziti na glavnoj lađi, koju će pratiti mnoge druge lađe, te će kružiti po zalivu, a narod će je pratiti uz more po kopnu. Za vrijeme procesije bit će priređena raznovrsna rasvjeta. — Nakon procesije klanjanje pred izloženim Svetotajstvom do 11.30 sati, kada će biti propovijed vlč. don Kreše Zorića, vjeroučitelja učiteljske škole u Šibeniku. U 12 s. noći pontifikalna ponoćka preuzv. Srebrnića.

Nedjelja 25. VI: U 5 sati budnica selom. Od 8—9 s. doček gostiju. U 9 s. pontifikalna sv. Misa našega preuzv. biskupa dra Milete na otvorenom — na »Rudini« pred školom — preko koje propovijeda preuzv. biskup dr Josip Srebrnić. — Poslije pontifikalne sv. Mise javno zborovanje, na kojemu govori: g. Božo Dulibić, advokat iz Šibenika, o temi: »Religija i društveni poredak«; g. Miho Stipičević, profesor na gimnaziji u Šibeniku, o temi: »Naša je vjera u tajnu Euharistije razumna i utemeljena«; gđica Marica Stanković, profesorica iz Zagreba: »Euharistija čuva djevojačku nevinost i ženinu vjernost«; g. Stjepan Ramlija, direktor »Posmrtna Zadruga sv. Josipa« iz Zagreba: »Život po Euharistiji«; zaključnu riječ drži naš preuzv. biskup dr J. Mileta.

U 2 s. pp. sastanak svećenika u »Bratskoj kući«, na kojemu govori preuzv. dr Srebrnić. U 3 s. stalaška zborovanja. Za muševce će biti u »Bratskoj kući« (govore: vlč. don A. Špika, gimnazijski kateheta u Šibeniku, i g. S. Ramlija); za žene u donjoj dvorani glavne školske zgrade (govore: vlč. don Josip Arnerić, upr. župe Skradin, i gđica M. Stanković);

za mladiće u gornjoj dvorani glavne školske zgrade [govore: vlč. don Ivo Bareša, upr. župe Zaton, i g. Frano Baričić, stud. phil. iz Šibenika]; za djevojke u Katoličkom domu [govore: naš urednik preč. don Ante Radić i gđica Nevenka Šarin iz Šibenika].

U 4.30 s. svečana procesija s Presvetim prema rasporedu koji donasmo na drugom mjestu. Procesija se završava na improviziranom oltaru na »Rudniku«, gdje će biti završna kratka propovijed domaćeg župnika vlč. don Ivo Grgureva, posveća i blagoslov. — Na koncu se pjeva: Hoćemo Boga! — U 8.30 s. odlazak gostiju.

Kongresni vjesnik

RED I MIR. Kako euharistijski kongresi imaju najsvetiju svrhu: duhovnu obnovu vjernika po Euharistiji, to svi moramo nastojati, da nam dani kongresa u Primoštenju prođu u potpunom redu i savršenom miru.

VELIKI ODAZIV. Dosađ su nam mnoge župe odgovorile na naš pismeni poziv za dolazak na kongres. Već prema dosadašnjim izvještajima može se računati, da će vjernici u velikom broju pohrliti u Primošten na dan kongresa 25. VI.

HRANA I PIĆE. Odbor za prehranu se već pobrinuo, da onoga dana nitko ne bude ni gladan ni žedan. Hrana i piće moći će se dobiti na više mjesta.

ZAJEDNIČKI RUČAK ZA SVEČENIKE. Za svećenike, koji se prijave, priredit će se zajednički ručak u »Bratskoj kući«. Cijena ručku: 20 dinara. Tko od svećenika reflektira na zajednički ručak, neka to javi Župskom uredu — Primošten. U najgorem slučaju neka se to javi barem ođmah po dolasku u Primošten.

INFORMACIJE. Za sve potrebne informacije obraćajte se redateljima, koji će oko ruke nositi vrpču s oznakom: Redatelj.

KUPUJTE ZNAČKE! Kako smo već javili, nabavili smo ukusne prigodne euharistijske metalne značke. Kako im je cijena veoma niska (2 dinara), to bi trebalo da je kupi svaki učesnik kongresa.

GLAZBE. Na kongresu će sudjelovati ove glazbe: primoštenska, tješnjanska i šibenska.

KRIŽARI I KRIŽARICE NA KONGRESU. Očekuju se veće skupine Križara i Križarice, koje će doći na kongres iz bliže i dalje okolice. Sva križarska bratstva i sestrištva neka donesu s sobom svoje zastave, a Križari i kape i odore, koji ih imaju. U popodnevnoj procesiji Križari i Križarice iz svih župa — kako je to običaj na svim kongresima i na svim manifestacijama — nastupit će kao jedna cjelina. Križari i Križarice moraju i ovom prilikom pokazati, da su euharistijski rod, da je Euharistija središte njihova života. Dodite, Križari i Križarice, u što većem broju! Poklonite se Kristu, svom Učitelju i Vodil! Na javnom zborovanju čut ćete potpredsjednika VKB-a br. Stj. Ramljaka i predsjednicu VKS s. M. Stančević.

PAROBRODI. Kako smo u prošlom broju javili, za nedjelju 25. VI. predviđeni su

ovi parobrodi: 1. »Kozjak« iz Pirovca (odlazak 4.15 s.) za Murter — Hraminu (4.50 s.), Betinu (5.10 s.), Tijesno (5.30 s.) i Jezera (5.45 s.). 2. »Tommaso« iz Skradina (odlazak 5.45 s.) za Rasline (6.15 s.). 3. »Trogir« iz Šibenika tačno u 7 s. ujutro. 4. »Subić« iz Šibenika tačno u 2 s. popodne. Svi parobrodi dolaze u Primošten oko 8.30 s. i naveče odlaze iz Primoštena u 8.30 s. Vozna cijena je iz svih mjesta do Primoštena i natrag Din 10. — Učesnici iz Vodica, Zlatica, Zatoña i Zablaca doći će u Primošten posebnim motorima.

UČESNICI IZ ŠIBENIKA neka se najdalje do subote, 24. t. mj., naveče prijave svom Župnom Uredu ili u Trafici »Karitas« (kraj Kazališta) i uplate Din 10 za voznu kartu. Moglo bi se naime vrlo lako dogoditi, da se ujutro ili popodne, u zadnji čas, ne će moći ukrotati, jer će se u parobrod pustiti najprije oni, koji su se na vrijeme prijavili i već imaju voznu kartu, a tek onda ostali, u koliko još bude za njih u parobrodu mjesta. Svi oni, koji su se ranije prijavili i već uplatili Din 10 za voznu kartu, a još je nemaju, neka u subotu 24. t. mj. pridignu voznu kartu u Trafici »Karitas«. Sve pak učesnike iz Šibenika upozoravamo, da će se morati naveče vratiti u Šibenik onim istim parobrodom, kojim su u Primošten došli. Sve one skupine i pojedince, koji iz pojedinih mjesta, izvan Šibenika, kane putovati u Primošten našim parobrodima iz Šibenika, neka se, svakako, prijave najdalje do subote 24. t. mj. preč. don Ante Radiću — Šibenik, žele li osigurati sebi mjesto u našem parobrodu i neka navedu, da li će putovati jutarnjim ili popodnevним parobrodom.

DUHOVNE VJEŽBE ZA SAME UČESNICIJE održat će se u Splitu na Dobrome kod Sluzbenica Milosrda (Ancela) od 4. VII. navečer do 8. VII. ujutro. Stan i hrana 30 dinara.

Svoj o svome

Kad neko počne govoriti o sebi i svojim, ljudi škole u smijehu mu predbace staru latinsku, a puk se posluži ciganom i njegovim konjem.

Ali, što jest, jest.

Duša je odličniji dio čovjeka, zato ističemo kao prvo obilježje Primoštena — odanost vjeri otaca. Primoštenski svijet s ponosom ističe tu svoju predvodničku ulogu — uvijek i svagdje. Zapovijedi nedjeljne mise, petka i uskrne dužnosti imaju za sobom javno mišljenje. Crkva sa svojim životom u punom smislu riječi je središnja točka. To je vidno svajčijem oku.

Primošten nema općinu, spada pod Šibenik. Što drugi čeka od javne vlasti, to naš čovjek čeka od crkve. Ako treba preduzeti koja javni posao, učiniti nešto za napredak općega dobra, sve to u prvom redu pogleda na crkvenu blagajnu, koja je jaka zato, jer je jaka vjera u puku. Primoštenac je

Raspored procesije na Euharistijskom kongresu u Primoštenju

Svaka župa će ići kao posebna skupina u procesiji. I to: najprije djeca, zatim muškarci i onda ženske. — Svaka skupina treba da pjeva svoje nabožne pjesme, ne obazirući se na druge skupine, ili da glasno moli, pod vodstvom jednoga ili više predmolilaca, Gospinu ili Zlatnu krunicu. Župnici će ići na čelu svoje župe i brinuti se za red. Ako koji župnik ne misli doći na kongres, neka nađe jednoga ili dvojicu redatelja za svoje župljane.

Raspored procesije bit će ovaj:

Križ

Dekanat rogoznički:

Primošten — glazba — Blizna — Bristivica — Marina — Rogoznica.

Dekanat tješnjanski:

Jezera — Pirovac — Betina — Murter — Tijesno — glazba.

Dekanat viškočki:

Suhidolac — Ljubitovica — Boraja.

Dekanat skradinski:

Dubravice — Rupe — Piramatovci — Banjevci — Stankovci — Skradin.

Kninski dekanat:

Knin

Šibenski varoški dekanat:

Konjevrate — Vrhpolje — Jadrtovac — Mandalina — Krapanj — Šibenik Varoš.

Šibenski gradski dekanat:

Zirje — Kaprije — Prvić Luka — Prvić Sepurine — Zablaca — Rasline — Zaton — Tribunj — Zlarin — Vodice — Šibenik Dolac — Šibenik Grad — glazba.

Križari i Križarice.

Časne sestre.

Djeca u bjelini i s košaricama cvijeća.

Svećenstvo.

Svetotajstvo

Iza Svetotajstva vlasti.

Na koncu svi oni, koji dođu u veoma malim skupinama iz župa, koje nisu gore naznačene, kao i drugi pojedinci.

Primoštenac nije rasipan. To je radiša i štediša. Ne griješi se, ako se reče, da ekonomski mnogo bolje stoji od drugih naših sela, koja imaju široka i debela polja. I u godinama najgorih kriza, primoštenski puk nije patio od gladi. Šibenski trgovci s brašnom u Primoštencima imaju najjačega potrošača.

Prima svakom strancu Primoštenac pokazuje gostoljubivo lice. Došao u kuću najsiromašniju, biće ponuden. Siromasi iz stranih sela u Primošten stupaju najsigurnijim korakom. Svak im daje prema moći i imanju.

Politička previranja u zemlji, sve tamo od svršetka rata, odražavala su se u malom i na primoštenskom tlu. Bilo je časova gorkih i teških, kako je i široj javnosti znano. Jedno je istina: niko nije tako lud da bi svijesno radio ono što je na štetu njemu i njegovu domu. Čovjek pošten može pogriješiti nesvijesno, ali, koji se dade poučiti, brzo će se snaći i otvoreno pogledati oko sebe. Razboriti i pametni ljudi izbjegavaju sve suviše raspre i pravdaštva, koja su jalova i samo štetna. — Od ovog euharistijskoga kongresa čekamo samo jedan uspjeh — a taj je: što jače jedinstvo i sklad duhova u samoj sredini. Tražiti točke koje zblizuju, a kloniti se onih koje udaljuju.

Vjersko pitanje je osnovna točka zblizavanja, a euharistijski Bog punina jedinstva. S ljudima jake i žive vjere lako je doći kraju u pitanjima ne znam kojim i kakvim.

Primošten nije zapljuskivan balavim frazama raznih dezertera i plaćenika. Vjerujemo da će Primošten preskočiti period glavinjanja u pitanju vjere i Boga, i tako prištedjeti sebi časove za mnogo pametnije i korisnije poslove u radu oko ličnog i zajedničkog dobra. Čovjeku zdrave pameti nikako ne ide u glavu, da bi vjera u Boga kočila rad u spremanju sretnijeg i boljeg društvenog života! Onda su budale svi narodni vođe koji ime Bog povezuju uz svoje programe!

Junior

VAŽNI RAZGOVORI DRA MAČKA. Predsjednik HSS dr Maček 20. t. mj. održao je dužu konferenciju s narodnim zastupnicima drom Subašićem, drom Šutejom i inž. Košutićem. Ovim razgovorima pridaje se naročita važnost s obzirom na vidjele o nastavku pregovora za sporazum.

SMRT JOCE JOVANOVIĆA. 20. t. mj. umro je u Ohridu naglom smrću prvak zemljoradničke stranke Jovan M. Jovanović. Smrt je vjerovatno nastupila uslijed srčane kapi, koja je možda posljedica umora, koji je pokojnik, kao čovjek od 70 godina, morao da izdrži za posljednja 4 dana, otkako je na političkoj turneji. Samo posljednja 3 dana govorio je 7 puta, i to najmanje po jedan sat, a osim toga je prešao i naporan put.

seljanj zovu: dvori ili stanovi.

Tako se Primošten dijeli na Gornji i Donji Primošten. Gornji je u nadmoćnoj većini, razdijeljen na 25 odlomaka, od kojih je od mora najudaljeniji Kruševo, i to 13 kilometara.

Kruševo je susjed Zagore; ono graniči s njom, ali je se nimalo ne dotiče; ni govorom, ni nošnjom, ni običajima. Primošten, iako tako razbacan, tvori, po svojoj nošnji i običajima, jednu potpunu cjelinu, te se u tome razlikuje od okolnih župa, a to su: Rogoznica, Bristivica, Blizna, Jadrtovac i Krapanj.

U župskom arhivu se čuvaju matice od godine 1622, ali župa je bila ustanovljena već oko god. 1485. Prije toga vremena potpadala je, skupa s Rogoznicom, pod župu Prhovo, udaljeno od mora po sata hoda, a koje je danas jedan od 25 odlomaka Gornjega Primoštena.

Kako je župa raštrkana, to je otežčana redovita i pravilna pastorizacija. Uza sve to, kršćanski duh u župi je još uvijek svjež, te vjernici, pa i iz najdaljih odlomaka, dolaze u nedjelju k svetoj Misi u priličnom bro-

ju. U zadnje vrijeme im se došlo u toliko na ruku, što kapelan prve nedjelje u mjesecu ide u filijalu Kruševo, druge u Šroke, a treće u Prhovo, gdje je, kako spomenusmo, bilo prvotno sjedište župe.

Osim četverorazredne škole u selu, postoje i tri jednorazredne, i to u odlomcima: Kruševo, Šroke i Krčulji. Radi udaljenosti nije moguća u tim školama redovita katehizacija, već se ide samo kojiput, kad se ide na bolesnika.

Bolesnici su, osobito kad je kaka zaraza, za svećenika najveći teret. Prije, dok nije bilo toliko liječnika, svećenika bi konzultirali za svaku bolest, te bi ga vodili na mazgi preko krša i grebena i bez prave potrebe. Sad su se u tome dosta poboljšali, tim više što se mlađi svećenici ne bave toliko melemima i ljekovitim travama kao starije generacije, pa ih puštaju na miru. Tako je, iako narod još uvijek tvrdi: Oni svi jednako znadu liječiti, ali neće.

Vrijeme, koje se prije utrošilo po bolesnicima i u davanju liječničkih savjeta, sada se može više upotrebiti

Podlistak

Primošten

Kao što se starački razgovori u našim selima još uvijek započimaju i dovršavaju stihovima starca Milovana iz njegovoga »Razgovora ugodnog naroda slovinskoga«, tako ću i ja s njima započeti ovaj kratki sastavak:

»Izletilo jato sokolova
Izdaleka, od Bosne ponosne;
Doletiše k moru principovu,
Ter padoše više Šibenika,
I saviše gnizdo sokolovo
Ukraj sinja mora Primoštena.«

Ali, deder, starče Milovane, reci nam, kakovo je to jato sokolova, i koje to gnijezdo oni saviše. — I starac nam spremno, blagorječivo odgovara u duhu narodne pjesme:

»Nije ono jato sokolova,
Već bosanskih kita vitezova,
Koji k sinju moru doletiše,
Ukraj mora selo naseliše.
— — — — —

Ovo bihu starinom Bošnjaci,

A sada se zovu Primoštenci.«

Eto, tako nam o. Andrija Kačić-Miošić pjeva o postanku sela Primoštena.

To je bilo godine 1386, kada se malena četa Bošnjaka spustila na more i osnovala današnji Primošten na mjestu koje se, nekoć u starini, zvalo Bosiljine.

Tako već više od četiri stoljeća potomci junačkih Bošnjaka, Primoštenci, žive na današnjem svojem posjedu.

Rt, na kojem se diže župska crkva sv. Jurja, i na kojem se nalazi veći dio sela, zapravo je otočić, koji je postao poluotokom, otkad su ga kratkim nasipom privezali uz kopno. Morski prolaz između otočića i kopna su nasuli, primostili su ga, i odatle, kažu, nastao Primošten.

A nije sav Primošten uz more. Primoštenska župa broji oko 4500 duša, a od tih promatraju vrzanje riba po morskome dnu, udišući svježinu morskoga zraka, samo nekih 1400. — Ostale stotine su razbacane iza brda, u manjim ili većim zaseocima, koje

Don Krsto Stošić

Primošten i njegova sela

Primošten se u najstarije doba zvao Peninsula Diomedis (poluotok Diomeda). God. 1480. zove se Caput Cista (Gola glava, valjda stoga što je brdo s otvorenoga mora ostalo golo). Hrvatski naziv Primošten nalazim g. 1564., kad je vjerojatno podignut most prema kopnu.

Prema izvještaju šibenskog gradskog kneza Jakova Boldù od 7. 5. 1542. treba u Primošteni učiniti ogradni zid i most koji se diže i drugu manju kulu poput one koja je već tu. Knez kaže, da bi to trebalo radi veće obrane pučanstva i blaga, koje neprijatelji hoće da opljačkaju. Prema mišljenju inženira Ivana Jer. de s. Michel trošak bi bio 300 dukata. (Ljubić, Commissiones et relationes Venetae VIII. 159. — Monumenta Jug. Akad. II. 159.) Još Boldù govori, da je njegov predšasnik gradski knez Andrija Gritti podigao na brdu utvrdu sa znatnim troškom. Ono mjesto gdje je bila stara utvrda, narod zove »Gradina«. Još god. 1812. Primošten je na brdu imao bateriju. Zid i utvrde prema kopnu prije nekih 50 godina potpuno su porušene, a da nam se ni crtež o tome nije sačuvao.

PUČANSTVO I TURCI

Neke obitelji iz Bosne bježeći pred Turcima g. 1390. naseliše se u Kruševu, Širokama i Prhovu. Kasnije zbog turskih navala zakloniše se u Primošten. God. 1503. Turci su u Primošteni zarobili 4 čovjeka i odveli 40 životinja. Isti Jakov Boldù svjedoči g. 1542. da su iz primoštenskih sela neki utekli u Pugliu i druga mjesta, ali bi se morali vratiti, da obrađuju zemlje u korist fiskalne komore. (Ljubić, n. dj. VIII. 159.)

God. 1570. veći dio pučanstva preseli se radi rata u Zlarin, gdje su neke obitelji ostale do danas, što se vidi i po zajedničkim prezimenima. Kako su ostala opustošena sela Kruševo, Široke i Prhovo, vidio je svojim očima gradski knez Ivan Minio g. 1716., koji kaže, da je pribjeglo pučanstvo ustanovilo Primošten (Stampa Rogoznica e Capocesto 242—250.).

Zakleti procjenitelji posvjedočiše 11. 4. 1674., da su turski podanici svojim blagom učinili velike štete primoštenskim selima i na vodi Dračevici i Oducu za 330 dukata. Ti podanici, kažu svjedoci, prelaze svaki dan granice (Grad. Muzej, Feud Vidovića VIII. B. 15.).

U doba morejskoga ili kandijskoga rata proslavili su se Primoštenci Danijel Jurić, kolonel mletačke vojske, koji je po Levantu vojevao, Grgur Jurić, koji je pogubio turskoga junaka Imbru Ahmetovića »u Boraji ispod Vitrenjaka«, Ursan Radmanić, Stojiša Kozmatić i Bogdan Radešić koji su tada branili Primošten od Turaka, Mate Krstulović u službi kolonela Viskovića iz Perasta, koji je otkočao 4 turske glave, Jakov Marinović, junak od Kandijske grada, Stjepan Cvitanović u službi malteškog vojvode pogubi Ali pašu Reisa kapetana, Marko Munić, barjaktar, koji ubi 3 Turčina kod Trebinja i Musu barjaktara blizu Stoca, ali i sam pogine od Turaka, Stjepan Radić s Viskovićem navalio je na tursku galiju i junački se borio, Toma Volić borio se uz šibenskoga kolonela Fenzia i otkočao 8 turskih glava, tri brata Bliznakovića, Mate Mirković, pop Lovro

Munić te Stjepan Volić koji se borio proti turskom kapetanu Osmanu, kad je došao robiti Žirje i htio navaliti na Primošten. (O svim ovim junacima o. Andrija Kačić pjeva pjesmu 95. i 96. u Razgovoru ugodnom.)

Da su Primoštenci bili dobri galioti, svjedoči navedeno izvješće J. Boldù g. 1542. On kaže, da selo daje dobar broj galiota za državne galije (Ljubić, n. dj. VIII. 159.).

Ali su se i gusari zalijetali na Primošten. God. 1591. oko 200 uskoka s 15 lađa otišli su iz Primoštena u Zagoru i kliški sandžakat te popalili neka sela (K. Horvat, Monumenta Uscochorum I. 63.).

Zanimivo je da su Rusi u ožujku g. 1807. došli u Primošten sa svojim ratnim brodovima, na povratku s Rijeke, i izlazili na kopno, iako im nije bilo dozvoljeno.

STARI PRIMOSTENCI

Prema o. A. Kačiću (Razgovor ugodni) doselili su se iz Bosne 1386. (zapravo 1390.): Radoslav Pladoević, Cvjetan Pribislavić, Stojiša Poznanović, Mate Paković, Mirko Jurislavić, Ivan Zdainović, Bogdan Staničić, Radan Dragošević, Ivan Kozmatić, Ivan Purkević, Radovan Zoričić zvan Silbaša, Vule Veseljkić, Radovan Valičević, Franjo Vidojević, Ursan Radoslavić, Ivan Juršić i Radoj Pribislavić.

Iz starih spisa našao sam da se spominju: Toma Bogdanić 1479., Petar Milojević 1548., Gojanović, Vrkić, Skarica i Kaloper 1596., Lovro Krstulović reč. Aničin 1602., Martin Kaloperović p. Jurja 1610., Vukić Ecegović 1614., Lovro Huljičić (kasnije Huljev) 1623., Grgur Benić reč. Gačina 1625., Stojković reč. Blažević 1626., Ante Bile reč. Muajić 1651.

God. 1735. živjele su u Primošteni obitelji: Baričev reč. Jurin, Skorić, Huljev, Volin, Milišin ili Luketa, Prgin, Braica, Čobanov, Fradelin, Cvitanov, Jadrijev, Mikelin, Perkov, Gracin, Skorin, Zarkov, Matešin, Skularić, Blažev, Marinov, Barin, Luketa, Bolančev, Bogdanov, Buntin, Kaloper, Kezmić, Cepara, Pirenčić, Vukov, Mirkov, Radić, Luketa, Rudan, Pitešić, Sarić, Jurin, Subašić, Gačina, Fuštin.

Od svih obitelji najuglednija je Jurin. O. A. Kačić u 95. pjesmi kaže: »U Primošteni se nalazi plemo Jurića (Jurin), veliko i gospodsko od starine, od kojega se porodiše u stara vremena vojvode, koloneli, đenerali, još i marešali u vojsci francuskoj, kako se štije u njihovim kartama, koje se kod istih nahode, također i u kućam gospode šibenske. Bijahu u prošasta vremena puno bogati i moćni imajući veliko mnoštvo zemalja i kuća, ne samo u selima nego i u gradu Šibeniku, iz koga grada jesu starinom, ali se sada (dakle oko g. 1740.) vide s ostalim izjednačeni, a od toga uzrok bi sila Turaka, rati i svake tuge i nevolje.«

Od svih Jurina najslavniji je franjevac o. Josip Jurin, koji je umro 2. II. 1802., a ostavio je neprocijenjeno blago za hrvatski jezik. Njegovi se rukopisi nalaze u šibenskom samostanu sv. Lovre. (O njemu imam dugi članak, neobjelodanjen.)

God. 1733. selo Primošten ima 139 obitelji sa 337 članova. God. 1928. ima 205

kuća i 1089 čeljadi. O kmetstvu i feudu ovdje ne govorim, jer bi išlo nadugo.

ZUPA

Primošten je do oko g. 1485. pripadao župi u Prhovu, a tada je dobio svoju. God. 1479. bio je kapelan Primoštena Marko Jurjević, a 1485. je župnik Marko Kandičević. Dalje: Petar Milić 1530., Juraj Ostojić ujedno i župnik Rogoznice 1555., Juraj Lukanović također i u Rogoznici 1558., a zamjenjivao ga je Juraj Ševartanović potkanonik, Nikola Nalošić izabran 31. I. 1670., a g. 1687. postaje kanonik, Ivan Alaga 1736., Toma Koščina 1754., Petar Bakotić 1760., Juraj Zuviteo 1775., Nikola Jurin 1779. do 1782., Serafin Šantić 1812.

Zupske matice počinju od g. 1622. Od 1685. do 1695. pisane su glagolicom. Starih pučkih glagolaša bilo je u Primošteni do g. 1831.

CRKVA

Crkva sv. Jurja na brijegu sela s grobištem čini se da je podignuta g. 1485., kad je nastala župa, jer joj je te godine Damjan Milojević ostavio 100 lira za veliki oltar (Folium dioec. 1884. 39). Kasnije je crkva bila obnovljena i posvećena 11. V. 1760., kako svjedoči natpis na njoj: Anno D.ni MDCCCLX. die XI. Maji ill. nus ac r.mus D.nus Hieronymus Blasius Bonacich epus Šibenicensis hoc templum et eius altare maius solemniter consecravit, dedicationis autem anniversarium quottannis Dominica V. post Pascha celebrandum indixit. (Godine Gospodnje 1760. 11. svibnja presvijetli i prepoštovani gospodin Jerolim Blaž Bonačić, biskup šibenski, ovaj hram i njegov veliki oltar svećano je posvetio i naredio, da se godišnjica posvećenja slavi svake godine u petu nedjelju po Uskrsu.)

Danas je na velikom oltaru slika Gospe sa sv. Lukom i Jurjem, koju je učinio Karlo Cusi g. 1719., kako natpis na njoj dokazuje. Ali je otprije valjda bila slika Gospe koju je darovala franjevačka trećoretkinja u Šibeniku Magdalena kći Radoslava Butkovića iz sela Mokro svojom oporukom 3. II. 1560. Ona je poklonila »novu« sliku i jedan tapet. (Bilježnički spisi šiben. suda sv. 37. VI. 260.)

Koncem god. 1867. crkva se zapalila, a slijedeće ju je godine puk popravio. Spomenut ću ovu ostavštinu: Andrija Gračić (Gracin) iz Primoštena ostavio je 26. VII. 1685. crkvi sv. Jurja u selu dva velika torca za pratnju sv. Sakramenta bolesnicima. (Biljež. arhiv šib. suda sv. 82. VIII. 509.)

Puk slavi Gospu od Loreta, koja ima svoj oltar u crkvi. Njezine »pohvale« (lekcije) dao je tiskati oko g. 1910. Niko Jurin p. Ante.

Novi zvonik dovršen je g. 1929. od betona i bijelog kamena iz Kremika, kamenoloma pri moru blizu sela. Načrt je izradio u romanskom stilu g. Hlebec, a radove je izveo Marko Peručić iz Korčule.

CRKVA I BENEFICIJ GOSPE OD MILOSTI

spominje se god. 1553. i 1787. Taj je beneficij 21. 11. 1553. podijeljen kleriku

da zasađi vinovu lozu, mora dinamičtom rušiti kamenje i pod njim naći pregršt škrte zemlje.

Vinova loza je glavna hraniteljica Primoštenaca, a kako raste u kršu, to je primoštenska kapljica veoma dobre kvalitete, na glasu zbog svoje jakosti, ukusa i boje. Uz lozu uspijeva i hrani ih maslina i smokva.

Primošten nema ni sjajnih zgrada, ni lijepih, ravnih ulica, ni gostiona, u kojima bi mogao naručiti toplu juhu s fino spremljenim jelima. Radi toga se u njemu ne priređuje euharistijski kongres, već radi nečega drugoga, a to je njegov kršćanski osjećaj. S tim osjećajem, a ne nekom naročitom ljepotom i vanjskim blještavilom, bićete svi, koji dođete u Primošten na euharistijski kongres u nedjelju dne 25 VI, dočekani i otpraćeni.

Završavam s riječima Pripravnog kongresnog odbora, koje je istakao u svojem proglasu:

— Dođite na euharistijski kongres u Primošten! Zove Vas Ljubav, dođite iz ljubavi, i dočekaćemo Vas s ljubavlju. — Dig.

Ivanu Biloniću (Folium dioec. 1884. 39.). Biskup je dao dozvolu seljacima 5. V. 1787. da prošire crkvicu Gospe od milosti i sv. Spiridiona i to na 8 lakata dužine i 6 širine, a otprije je bila 4.30 × 3 lakta. U tu su svrhu seljaci sakupili 25 dukata. Gener. providur A. Memo 28. V. 1787. dozvolio je također gradnju. (Zadar, Držav. arhiv, A. Memo 1787.—89. III. 82.)

KAPELICA GOSPE PRED SELOM

zvala se otprije »Gospom pred vratima Primoštena«. Za nju je darovao lijepu bizantinsku sliku navedeni jezikoslovac o. Josip Jurin. Natpis glasi: Hoc tibi pro votis Catharina Jurini reliquit. Virgo Dei Genitrix, tu miserere pia. Anno D.ni MDCCCLXX. — Dakle g. 1770. učinjena je kapela troškom Kate Jurin.

U Primošteni postoji još crkvice sv. Roka, koja je građena oko g. 1680. Mihovio naime Čobanov iz Primoštena oporukom 9. 10. 1680. ostavio je »crkvi sv. Roka izvan sela« 4 lire. Još naredi, da njegovi baštinici daju 1 barilo vina, 2 kvarte brašna za kruh i 18 komada sira za 30 neprestanih godina i to da donesu pred crkvu sv. Jurja na Prhovu, kad bude obična procesija na Spasovo od Primoštena do tamo (Biljež. arhiv suda, sv. 82. VIII. 367—370.). Duga je bila ta procesija! Ovoj crkvi sv. Roka ostavio je i Mate Čobanov nešto novaca 31. V. 1686.

SELA OKO PRIMOSTENA KRUŠEVO

Kruševo god. 1298. pripada župi u selu Mitlu i ima 26 kuća sa 246 čeljadi. Crkvi sv. Martina ostavlja Vukoslava ud. p. Ivana Pičevića iz Kruševa 25. 8. 1455. jednoga vola (Biljež. spisi šib. suda sv. 15. IV. Oporuke, br. 80.). Iste je godine 1455. u selu župnik Andrija Vlatković, ali se baš točno ne zna, kada je započela župa. God. 1448. je župnik Stjepan Grubišić, a 1449. je Mate Velislavljić. Selo je opustjelo radi turskih navala oko g. 1500., ali se kasnije opet napućilo. God. 1928. ima Kruševo 14 kuća i 123 osobe.

ŠIROKE

Široke pri osnutku šibenske biskupije g. 1298. ima 20 kuća s 210 osoba i pripada župi u Prhovu. U jednom spisu od 27. V. 1448. kaže se: »U doba kad je ustanovljeno selo Široke, došlo je 8 seljaka, kojima su bili doznačeni neki gaji za pašnjake, kasnije je nadošlo još 10 seljaka. God. 1447. naselila se nova tri seljaka koji nisu dobili pašnjake. Gradski knez 1448. određuje, da se i ovaj trojici doznače gaji i pašnjaci, te da Mihovio Cvitić i Mihovio Šimeonović iz Šibenika podu na lice mjesta i po duši odrede, što će uživati novi seljani. Zemljišta su dobili oko brda Veliki Štablinac (V. Miagostović, Per un diario sebenicese Rivista dalm. IV. fasc. I. 7—8.). — Od seljana sam našao da se najstariji zove Petar Dubravčić g. 1448. — Crkvice sv. Jere gradila se g. 1460. Petar Bačelić i Martin Radivojević iz sela Široke u ime svoje i seljana te Ivan Hreljić sa svojim bratom Lukom učiniše pogodbu 13. 6. 1459. Mestar Ivan se obvezuje, da će zidati u selu crkvu sv. Jere, veliku koliko je ona sv. Mihovila u selu Mitlu, a zidovi će biti od dvije noge debeli. Ima se učiniti oltar s podnožjem od bijeloga kamena i ponara (niša) za Tijelo Isusovo i sv. ulje. Crkva se ima pokriti pločama i na njoj će biti zvončić: Radovi se imaju dovršiti do konca aprila 1460. Selo će dati vapno, drvo, kamen, ploče i željezo. (Biljež. arhiv šib. suda sv. 18. I. 3.)

PRHOVO

Pri osnutku šibenske biskupije godine 1298. selo ima 56 kuća i 376 čeljadi. Tada je imalo svoju župu, kojoj su pripadala sela Široke i Rogoznica. Župnici su bili: Marko Jurjević 1462.—80., Marko Paljičević od 1485. do svoje smrti 1499., Toma Milinković izabran je 3. 3. 1499. Župe je nestalo oko 1500., kad su provlačivali Turci i narod pobjegao u Primošten i drugdje. — Ipak je 10. 2. 1755. Ivan Obroević ostavio župnicima Prhova koji budu 2 gonjaja vinograda. To je pripadalo nadarbenicima sv. Jurja, koji su u kaptolu stolne crkve, a imali su i otprije nadarje u Prhovu. God. 1724. nadarje je imao Šimun Dobroević. G. 1827. ga ima primicerij Jere Semanić, a zadnji ga je uživao Toma Kinkela, župnik šiben. Doca. God. 1853. sv. Stolica je odobrila, da nadarje

u radu oko Katoličke Akcije. Tako danas u župi postoji jedno Križarsko Braštvo i tri Križarska Sestrinstva. U selu je sagrađen i lijepi Katolički Dom, u kojemu će biti mjesta za društveni rad i za zabavište časnih sestara. Časne sestre još nisu došle, ali ima nade, da će, uspiju li se dovršiti prostori za zabavište, doći još ove godine.

Zaštitnik sela je sv. Juraj. Njemu je posvećena i župska crkva, koja je, premda nešto niska, dosta lijepa. Pred šest godina ju je dekorirao akademski slikar g. Milan Marjanović. On je dekorirao nekoliko crkava u šibenskoj biskupiji, kao u Drnišu i Zlarinu, ali koji su vidjeli te njegove radove tvrde, da su mu najuspjelije dekoracije u Primošteni. — U prezbiteriju je naslikao posljednji sud, na plafonu su tri velike slike: Marijino navještenje, sv. Juraj i bijeg u Egipat, a pod pokrajnim svodovima su četiri velika proroka s jedne strane, a veliki crkveni naučitelji s druge.

U crkvi se najviše ističe lijepi, umjetnički oltar Gospe od Loreta, sav od bijeloga mramora. Prema Gospi od

Loreta Primoštenci goje najdublje i najiskrenije štovanje. Dva puta je godišnje slave, i to 10 svibnja i 10 prosinca. U svibnju je glavna svečanost. Tada se, u predvečerje, priređuje veliki tradicionalni vatromet, a u procesiji se, 10 V, nosi Gospina slika.

Godine 1935 proslavila se veoma svečano stogodišnjica donošenja slike Gospe od Loreta, koju je bio donio iz Italije u Primošten neki Marko Prgin, rodom Primoštenac. I baš tom prilikom se moglo vidjeti, kako su Primoštenci veoma privrženi i zahvalni svojoj dragoj Gospi od Loreta, kojoj se utječu i zavjetuju u svim svojim duševnim i tjelesnim potrebama. A i mnogobrojni darovi u zlatu nam o tome dovoljno govore.

Kraj crkve se diže lijepi zvonik od bijeloga klesanog kamena, sagrađen pred 10 godina, koji se već izdaleka vidi, kad se parobrodom, ladom ili pješke putuje prema Primošteni.

Primoštenac je radišan. Ranorani-lac. Samo uz teški, naporni rad može se nekako prehraniti, jer sva njegova ljetina raste u tvrdom kršu. Koju put,

ide u korist za dake biskupije, ali je malo vrijedilo. — Crkva sv. Jurja sigurno je postojala g. 1298., jer je selo imalo župu. U jednom spisu od g. 1461. kaže se, da se ima graditi kapela sv. Jurja. To se odnosi na kapelu gdje je veliki oltar. Bratovština sv. Jurja postojala je g. 1491. — Čini se, da je crkva dugo ostala zapuštena i u ruševinama. Na 27. 5. 1724. seljaci se obvezuju pred plovnom i rektorom nadarja sv. Jurja, da će popraviti crkvu milostinjom, t. j. učiniti će vrata, popločat će je, uredit će sliku oltara, ožbukati iznutra i drugo, sve kroz dvije godine. Oni će i grobište opasati zidom. Kad bude sve gotovo, seljaci će predati ključeve crkve primiceriju Šimi Dobroeviću plovnu, koji ima pravo na crkvu (jus patronatus), a on će im providiti svećenika. (Biljež. arhiv šib. suda sv. 89. VIII. 2881—2.). Godine 1936 crkva je dograđena. Dosadašnja crkva sv. Jurja je ostala sačuvana i sačinjava presbiterij sadašnje crkve. — Od starih žitelja Prhova spominju se: Radovan sin Pribislava 1418., Ivan Juršec, koji 1418. izjavljuje da je njegov sin Grgo punoljetan (emancipirao ga). Ante Mirković 1438., Rade Svirčić 1443. God. 1608. Mirčeta Selaković i Cvjetko Milošević morlaci su iz Cetine nastanjeni u Prhovu.

ŽIVOT S CRKVOM

Crkveni kalendar

Nedjelja, 25. VI.: Četvrta nedjelja po Duhovima. — Sv. Vilim, priznavalac. Blizu Nuska proživio je dugi niz godina u pustinji, te je postao otac pustinjaka.

Ponedjeljak, 26. VI.: Sv. Ivan i Pavao, braća, mučenici. Obojica bijahu dvorjani Konstancije, kćeri cara Konstantina. Kad je car Julijan Odmetnik počeo progoniti kršćane, baci oko na ova dva sveta brata, te u roku od 10 dana zatraži, da se odreku Isusa Krista. Kroz to vrijeme sveta braća razdijeliše siromasima bogatu baštinu i deseti dan radije pretrpješe najstrašnije muke negoli se odrekoše Isusa.

Utorak, 27. VI.: Sv. Ladislav. Stupio je na kraljevski prijesto g. 1100. Bio je izgled u svim kršćanskim krepostima. Pomagao je crkve i siromahe. Umro je na današnji dan g. 1095.

Srijeda, 28. VI.: Sv. Irenej, biskup i mučenik. Rodio se g. 130. u Maloj Aziji. Propovijedao je sv. vjeru po Francuskoj, i tu je u Lionu postao biskup. Mnoge je obratio na kršćanstvo. Oko g. 202. umro je mučeničkom smrću.

Četvrtak, 29. VI.: Sv. Petar i Pavao, apostoli i mučenici. Zapovjedni blagdan.

Petak, 30. VI.: Uspomena sv. Pavla. — Sv. Basilid, mučenik, Sv. Potamjenu, djevicu i mučenicu, pratio je na stratište i branio je od napadaja besramnika. Svećica ga je za tu uslugu obilno nagradila, jer je Basilid 3 dana poslije njezine smrti postao kršćanin i mučenik.

Subota, 1. VII.: Sv. Teobald, pustinjak. — Blagdan presv. Krvi Isusove.

ČETVRTA NEDJELJA PO DUHOVIMA

ČITANJE POSLANICE bl. Pavla Apostola Rimljanima (8, 18—23). — Braćo! Mislim da muke sadašnjega vremena nisu ništa prema slavi koja će se otkriti na nama. Jer stvorenje željno očekuje objavljivanje sinova Božjih. Jer je stvorenje podložno ispraznosti ne od svoje volje, nego za volju onoga koji ga podloži u nadi da se isto stvorenje oslobodi od ropstva raspadljivosti na slobodu slave sinova Božjih. Jer znamo da svako stvorenje uzdiše i stenje sve do sada. A ne samo ono, nego i mi koji imamo prvine duha, i mi sami u sebi uzdišemo čekajući posnjenje sinova Božjih, otkupljenje tijela našega u Kristu Isusu, Gospodinu našem.

† SLIJEDI SV. EVANDELJE po Luki (5, 1—11). — U ono vrijeme kad je mnoštvo nagmulo k Isusu da sluša riječ Božju, stajao je On kod jezera Genezaretskoga. I vidje dvije lađe gdje stoje uz obalu, a ribari bijahu izašli te ispirahu mreže. I ukrcavši se u jednu lađu, koja bijaše Šimunova, zamoli ga da malo otisne od kraja. I sjedeći učio je mnoštvo iz lađe. A kad presta govoriti, reče Šimunu: Hajde na duboko te bacite mreže svoje na ribanje. I odgovarajući Šimun reče Mu: Učitelju, svu noć smo se trudili i ništa nijesmo ulovili, a na Tvoju riječ bacit ću mrežu. I učinivši to uloviše veliko mnoštvo riba, i mreža im pucaše. I mahnuvši družini, koja bijaše u drugoj lađi, da dođu i da im pomognu. I dođoše i napuniše obje lađice, tako da su gotovo tonule.

Videći to Šimun Petar pade pred koljena Isusova govoreći: Idi od mene, Gospodine, jer sam čovjek grješnik! Začudenje naime bješe obuzelo njega i sve koji bijahu s njime, radi lova riba što ga bjehu ulovili; a isto tako Jakova i Ivana, sinove Zebedejeve, koji bijahu drugi Šimunovi. I reče Isus Šimunu: Ne boj se, otsada ćeš loviti ljude! I izvukavši lađe na kraj, ostaviše sve i otiđoše za Njim.

U LAĐI PETROVOJ

»Evo ja sam s vama po sve dane do svršetka vijekova.« Ove riječi Isusove, koje su kao njegova oporuka, koju je On ostavio svojoj Crkvi, prije nego je uzašao k svome Ocu, potvrđuje nam događaj, opisan u današnjem Evanđelju: Isus ukrcava se u lađu Petrovu, da uči iz nje mnoštvo.

Lađa Petrova označuje Crkvu Kristovu, u kojoj On živi i djeluje kao Učitelj i Pastir, kao duša svakog apostolata.

Nepogrješiv Učitelj: On je onaj, koji govori ustima vrhovnoga Svećenika, Sv. Oca Pape, On je onaj, koji ga nepogrješivo pomaže, rasvjetljuje. U drugim crkvama, gdje nema lađe

Petrove, nema ni Krista, ne nalazi se ni istina. Samo u Crkvi katoličkoj predaje se istina, kakva je ona izašla iz ustiju Kristovih, čista i nepokvarena od naraštaja u naraštaj.

Bržan i providan Pastir: Isus daje svom Namjesniku na zemlji od svoje božanske ljubavi, eda On može ljubozno voditi svoje ovčice put vječne Domovine. Zato vjernici smatraju Papu slatkim Kristom na zemlji i zovu ga Ocem. Pod njegovim vodstvom osjećaju se sigurnima: »Gospodin je prosvjetljenje moje i spasenje moje, koga da se bojim? Gospodin je branitelj života moga, od koga da strepim?« (Početna pjesma)

Duša svakog apostolata: Jedino, kad na riječ Kristovu apostoli bacaju mrežu, ulovili su veliko mnoštvo riba; jedino, kada vjernici rade i vojuju prema smjernicama Namjesnika Kristova, njihov rad donijet će obilne i trajne plodove (Evanđelje).

Ovoga tjedna zavjerimo mu vjernost, poslušnost i ljubav te molimo za Njega i za Crkvu, da u njoj vlada mir i jedinstvo (Početna molitva).

Hrvatski biskupi svom Hrvatskom narodu prigodom 1300 godišnjice njegovih prvih veza sa Sv. Stolicom

(Nastavak 6.)

Bila je dapače zaprijetila pogibao, da će se u dušama Hrvata posve raskinuti veze s predima, da će u potomcima ponestati njihova duha i izgubiti se smisao za vriednost narodne prošlosti i povijesti. God. 1850 divnu je misao o povijesti izrekao slavni ban Josip Jelačić. »Povjesnicu svakoga naroda«, rekao je taj hrvatski kremenjak, »možemo smatrati krsnim njegovim listom. Kao što krsni list služi pojedinomu čovjeku za bilježu čovječjeg društva, u koje spada, tako je svakom narodu povjesnica obilježje negova mjesta u velikom krugu čovječanstva. Bez nje ne zna narod, što je i kamo spada.«⁸⁾ A što se kod nas događalo i što se još događa s tim dragocjenim krsnim listom?

Na početku ovog stoljeća pojavila se nova vrst rodoljuba i spasitelja domovine, koji su mislili, da treba uništiti sve stare vrijednosti i pokidati sve stare narodne veze, kulturne, prosvjetne, vjerske i socijalne, te dati Hrvatskom narodu posve novu orijentaciju, jer da bez toga nema slobode, napretka ni sreće. Godine 1900, baš na osvit novog stoljeća, zabugario je pjesnik »I iz gnijezda vlastitog gavrani već se dižu, da nam zemlju skvrne.«⁹⁾ I doista, jedan dio školovanih ljudi bio se pod tudinskim uticajem upravo pomamio, da krsni list Hrvatskoga naroda, njegovu povjesnicu, pogrdi, iskvari i uništi. Teško je izreći, koliko se osobito u prvih dvadeset godina ovog stoljeća, sasulo pogrdna na svu našu prošlost. Pri tom je dakako najgore prolazila Katolička Crkva sa svojim živim i mrtvim službenicima. Pape i katoličko svećenstvo bili su prikazivani kao grobari hrvatske narodne države u prošlosti, a kao glavna zapreka napretku i sreći Hrvata u sadašnjosti. Najuplivenijem ili barem najagilnijem dijelu hrvatske inteligencije prve četvrti dvadesetog vijeka bilo je vrednije i draže i bogumilstvo i luterizam i pravoslavlje i protestantski starokatolicizam, pa i najpliće i najluđe bezvjerstvo, nego li pradjedovska katolička vjera.

Upravo je neshvatljiva bila njihova revnost u razaranju duhovne i moralne baštine otaca. Mjesto uskrnuća spremalo se zapravo samoubijstvo naroda. Stoga dakako nije su izostale ni zle posljedice. I za cijele naime narode vrijedi četvrta zapovijed Božja:

⁸⁾ Vj. Klaić, Povijest Hrvata I Zagreb 1899 str. 8.

⁹⁾ Stj. Miletić, Hrvatski kraljevi. Prolog.

»Poštuj oca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji!« Narod, koji ne poštuje svojih preda i ne nastoji da sačuva i usavrši plodove njihove muke, ne može dugo živjeti, a niti očekivati, da će mu dobro biti na zemlji. Pa kako su kod nas u ovom stoljeću sve češće i jače nastupali oni, koji su narodnu prošlost ili prezirali ili nje ne nijesu računali kako treba, dozreli su napokon i gorki plodovi njihova sudbonosna rada. Teško da je ikada u jednako kratkom vremenu bilo toliko apostazija nutarnjih i vanjskih od Crkve i Boga među duhovnom i svjetovnom hrvatskom inteligencijom, koliko posljednjih tridesetak godina. Ali je također prvi put u hrvatskoj povijesti posve nestalo i posljednjih vanjskih ostataka »gloriosi quondam regni Croatiae« — one kraljevine Hrvatske, koja je bila u prošlosti tako lijepa i slavna. Hrvatski je narod u kolu drugih naroda postao proletarcem i tuđim slugom te se mora danas boriti za svoja najprimitivnija vjerska i narodna prava. Radilo se bez Boga i proti Bogu, i zato nije čudo, da se opet jednom obistinilo proročstvo Psalmiste: »Ako Gospodin ne gradi kuće, uzalud se trude, koji je grade.«¹⁰⁾ Mnogo smo doista skrivili i pred Bogom i pred poviješću. Ali vjerska proslava 1300 godišnjice primanja kršćanstva može biti doista zadovoljština i Bogu i blaženim dušama naših otaca.

Od bogate 1300 godišnje baštine naših preda uspjelo nam je još sačuvati pradjedovsku vjeru katoličku. Ali i nju bi nam htjeli do kraja uništiti brojni nezini neprijatelji, domaći i tuđi. U našim se školama dnevice iskrikljuju povijest naših otaca; u mnogim se školskim udžbenicima profanira Presveta Kristova osoba; očito se niježu temeljne istine kršćanstva; Katolička se Crkva pogrduje, njezina se djela prešućuju ili krivo izlažu; Papinstvo se ne prikazuje kao Božja ustanova i baština sv. Petra, nego se ocrnjuje, samo da se mlade duše odvrataju od njega. Propagatori bezbožništva i promicatelji narodnog samoubijstva još uvijek marljivo rade. Nesmetano se također šire i brane načela za opravdanje bijele kuge, i nigdje nema javnih organa, koji bi pobijali sredstva u službi te kuge i kažnjavali njihove trgovce. A što bi istom trebalo kazati o manama pijanstva i bogohulne psovke, što narod lišavaju blagoslova s neba!

(Svršit će se)

¹⁰⁾ Ps. 126, I.

Život Šibenika

BLAGDAN SRCA ISUSOVA bio je i ove godine svečano proslavljen u cijelom našem gradu. Glavna proslava bila je u crkvi sv. Lovre. Ujutro su bile lekcije s pjevanom sv. Misom. U 10 s. bila je druga pjevana sv. Misa, a zatim je bilo izloženo Svetotajstvo na klanjanje do večeri. — U crkvi sv. Luce najprije su imale Križarice, pak učenice Zanatske škole sv. Misu i zajedničku sv. Pričest. — U katedrali

ujutro je bila svečana Misa, a uveče pred izloženim Svetotajstvom Molitva pomirnice Presv. Srcu Isusovu i blagoslov.

PROCESIJA S KIPOM PRESV. SRCA ISUSOVA iz crkve sv. Lovre, radi euharistijskog kongresa u Primoštenu, mjesto u nedjelju 25. t. mj. bit će na blagdan sv. Petra i Pavla u četvrtak 29. t. mj. Uputit će se u 6 s. popodne.

SV. PETAR I PAVAO (29. VI.) zapo-

vjedni je blagdan, te je zabranjeno raditi. U našim crkvama bit će nedjeljni red službe Božje. U katedrali bit će ujutro u 5.30 s. župska sv. Misa. U 7, 8 i 9 s. tihe sv. Mise. U 11 s. bit će pontifikalna sv. Misa.

BLAGOSLOV ZA DOBRU SMRT bit će u katedrali u nedjelju 25. t. mj. u 6 s. popodne.

ZAJEDNIČKA PRIČEST KRIZARICA u nedjelju 25. t. mj., prilikom euharistijskoga kongresa u Primoštenu, bit će u crkvi sv. Luce u 5.30 sati ujutro — Duhovnik.

SVIM ČLANICAMA »ŽIVOGA SVIJETA« javljam, da je nakana klanjanja za slijedeći tjedan (25. VI.—I. VII): da naš euharistijski kongres u Primoštenu u svakom pogledu što bolje uspije. — Pozivljem članice, da, po mogućnosti, sve sudjeluju na ovom našem euharistijskom slavlju i u nedjelju 25. t. mj. sve pristupe na sv. Pričest, koju neka također namijene za uspjeh kongresa i vjerski preporod naših župa. — Don Ante Radić.

Dan katoličke štampe

Na blagdan sv. Petra i Pavla, 29. VI. t. g., slavimo »Dan katoličke štampe«, koja je u prosvjerenim zemljama najjači pomagač Crkve u širenju kraljevstva Kristova.

Kao što su prvi kršćani primali apostole, širitelje kršćanstva, pod svoj krov i davali im od svoje sirotinje pomoć za njihov teški rad na polju slave Božje, tako smo i mi, kojigod ljubimo svetu vjeru, pozvani toga dana, da za katoličku štampu damo, koliko tko može.

Sv. Otac Pava i naši biskupi toliko preporučuju rad za katoličku štampu. Zato svaki svijesni katolik treba da u tom radu sudjeluje pomaganjem katoličkih novina i časopisa. Neka ne bude nikoga, tko ne bi toga dana darovao bar dinar za katoličku štampu! Uprimo sve sile, da ne bude nijedne naše kuće bez katoličkih novina, časopisa ili knjiga. To će najviše osigurati budućnost svete vjere u lijepoj našoj domovini.

Hrana duše

DUHOVNE PJESME

Nakladna knjižara »Narodna Prosvjeta« — Zagreb, Kaplol 29 izdala je u ukusnoj opremi zbirku »Duhovne pjesme« za svećane nastupe u katoličkim društvima, od zagrebačkog kanonika dra Kamila Dočkala.

Ovom zbirkom dobila je hrvatska katolička literatura jedan dragocjeni prilog. Ma da se autor ove zbirke do sada nije u javnosti javljao kao pjesnik, on izlazi sada odmah kao zrelo pjesnik uzvišene dikcije i dubokoga sadržaja. Golovo svaka od uvrštenih pjesama, koje su — što valja posebno istaći — nastale u organizacionom radu, imade umjetnu arhitektoniku, te se odlikuje bogatstvom misli, ugodnom ritmikom i lakoćom stila.

»Pea jedinstvu Kristove Crkve« ima dogmatsko-historičku građu, a želi proslaviti 500. obljetnicu velikoga fiorentinskoga sabora, gdje je sklopljena unija između Istočne i Zapadne Crkve. »Polihimnija sveta« je uzvišena oda crkvenoj pjesmi, puna najljepših misli o umjetnosti uopće i o crkvenoj pjesmi napose. Pjesma »Zdravo Marijo« sadrži cijelu teologiju Staroga i Novoga Zavjeta, cijelu povijest čovječanstva, vezanu uz riječi Zdrave Marije. Pjesma »Na brdu svetom« živo i zanosno opisuje mučeništvo bl. Nikole Tavilice na brdu Moriji u Jeruzalemu, te može poslužiti raznim crkvenim udruženjima. »Zlatni časovi Djelela Marijina« opisuju u ciklu od 9 pjesmica raznovrsnih strofa život Marijina Djelela, od primilka u Kongregaciju do smrti. Tako su jaki, te mogu poslužiti kao libreto za jedan oratorij. »Božji bojovnici« su svečana igra najvećega stila za omladinska društva.

Svojim »Duhovnim pjesmama« nije autor samo obogatilo duhovnu katoličku literaturu, nego je katoličkim društvima dao u ruke gradivo umjetničke vrijednosti za javne svećane nastupe. Tu će naći po koju pjesmicu društva »Apostolata sv. Cirila i Metodija«, Cecilijina društva, ženske i muške Marijine Kongregacije, te svi katolički omladinci bez razlike. Da se pjesme mogu što lakše upotrijebiti, dodao je autor stručne »Napomene za javne nastupe i izvođenje pojedinih pjesama«, u koliko to nije učinjeno već prije u tekstu. Knjiga se naručuje kod pomenute knjižare kao nakladnika. Cijena joj je broširano 15 dinara, vezano 25 dinara. Poštanski čekovni račun: Zagreb, broj 33.848. — Tko unaprijed doznači novac zajedno s nerudžbom, ne plaća poštarinu!

ide u korist za dake biskupije, ali je malo vrijedilo. — Crkva sv. Jurja sigurno je postojala g. 1298., jer je selo imalo župu. U jednom spisu od g. 1461. kaže se, da se ima graditi kapela sv. Jurja. To se odnosi na kapelu gdje je veliki oltar. Bratovština sv. Jurja postojala je g. 1491. — Čini se, da je crkva dugo ostala zapuštena i u ruševinama. Na 27. 5. 1724. seljaci se obvezuju pred plovnom i rektorom nadarja sv. Jurja, da će popraviti crkvu milostinjom, t. j. učinit će vrata, popločat će je, uredit će sliku oltara, ožbukati iznutra i drugo, sve kroz dvije godine. Oni će i grobište opasati zidom. Kad bude sve gotovo, seljaci će predati ključeve crkve primiceriju šimi Dobroeviću plovnu, koji ima pravo na crkvu (jus patronatus), a on će im providiti svećenika. (Biljež. arhiv šib. suda sv. 89. VIII. 2881—2.). Godine 1936. crkva je dograđena. Dosadašnja crkva sv. Jurja je ostala sačuvana i sačinjava presbiterij sadašnje crkve. — Od starih žitelja Prhova spominju se: Radovan sin Prbislava 1418., Ivan Jurše, koji 1418. izjavljuje da je njegov sin Grgo punoljetan (emancipirao ga), Ante Mirković 1438., Rade Svirčić 1443. God. 1608. Mirčeta Selaković i Cvjetko Milošević morlaci su iz Cetine nastanjeni u Prhovu.

ŽIVOT S CRKVOM

Crkveni kalendar

Nedjelja, 25. VI.: Četvrta nedjelja po Duhovima. — Sv. Vilim, priznavalac. Blizu Nuska proživio je dugi niz godina u pustinji, te je postao otac pustinjaka.

Ponedjeljak, 26. VI.: Sv. Ivan i Pavao, braća, mučenici. Obojica bijahu dvorjani Konstantije, kćeri cara Konstantina. Kad je car Julijan Odmjetnik počeo progoniti kršćane, baci oko na ova dva sveta brata, te u roku od 10 dana zatraži, da se odreku Isusa Krista. Kroz to vrijeme sveta braća razdijeliše siromasima bogatu baštinu i deseti dan radije pretrpješe najstrašnije muke negoli se odrekoše Isusa.

Utorak, 27. VI.: Sv. Ladislav. Stupio je na kraljevski prijesto g. 1100. Bio je izgled u svim kršćanskim krepostima. Pomagao je crkve i siromahe. Umro je na današnji dan g. 1095.

Srijeda, 28. VI.: Sv. Irenej, biskup i mučenik. Rodio se g. 130. u Maloj Aziji. Propovijedao je sv. vjeru po Francuskoj, i tu je u Lionu postao biskup. Mnoge je obratio na kršćanstvo. Oko g. 202. umro je mučeničkom smrću.

Četvrtak, 29. VI.: Sv. Petar i Pavao, apostoli i mučenici. Zapovjedni blagdan.

Petak, 30. VI.: Uspomena sv. Pavla. — Sv. Basilid, mučenik, Sv. Potamjenu, djevicu i mučenicu, pratio je na stratište i branio je od napadaja besramnika. Svetica ga je za tu uslugu obilno nagradila, jer je Basilid 3 dana poslije njezine smrti postao kršćanin i mučenik.

Subota, 1. VII.: Sv. Teobald, pustinjak. — Blagdan presv. Krvi Isusove.

ČETVRTA NEDJELJA PO DUHOVIMA

ČITANJE POSLANICE bl. Pavla Apostola Rimljanima (8, 18—23). — Braćo! Mislim da muke sadašnjega vremena nisu ništa prema slavi koja će se otkriti na nama. Jer stvorenje željno očekuje objavljivanje sinova Božjih. Jer je stvorenje podložno ispraznosti ne od svoje volje, nego za volju onoga koji ga podloži u nadi da se isto stvorenje oslobodi od ropstva raspadljivosti na slobodu slave sinova Božjih. Jer znamo da svako stvorenje uzdiše i stenje sve do sada. A ne samo ono, nego i mi koji imamo prvine duha, i mi sami u sebi uzdišemo čekajući spoznjenje sinova Božjih, otkupljenje tijela našega u Kristu Isusu, Gospodinu našem.

† SLIJEDI SV. EVANĐELJE po Luku (5, 1—11). — U ono vrijeme kad je mnoštvo nagrnulo k Isusu da sluša riječ Božju, stajao je On kod jezera Genezaretskoga. I vidje dvije lađe gdje stoje uz obalu, a ribari bijahu izašli te ispirahu mreže. I ukrcavši se u jednu lađu, koja bijaše šimunova, zamoli ga da malo otišne od kraja. I sjedeći učio je mnoštvo iz lađe. A kad presta govoriti, reče Šimunu: Hajde na duboko te bacite mreže svoje na ribanje. I odgovarajući Šimun reče Mu: Učitelju, svu noć smo se trudili i ništa nijesmo ulovili, a na Tvoju riječ bacit ću mrežu. I učinivši to uloviše veliko mnoštvo riba, i mreža im pucaše. I mahnuvši družini, koja bijaše u drugoj lađi, da dođu i da im pomognu. I dođoše i napuniše obje ladice, tako da su gotovo tonule.

Videći to Šimun Petar pade pred koljena Isusova govoreći: Idi od mene, Gospodine, jer sam čovjek grješnik! Začudenje naime bješe obuzelo njega i sve koji bijahu s njime, radi lova riba što ga bjehu ulovili; a isto tako Jakova i Ivana, sinove Zebedejeve, koji bijahu drugi Šimunovi. I reče Isus Šimunu: Ne boj se, otda ćeš loviti ljude! I izvukavši lađe na kraj, ostaviše sve i otiđoše za Njim.

U LAĐI PETROVOJ

»Evo ja sam s vama po sve dane do svršelka vijekova«. Ove riječi Isusove, koje su kao njegova oporuka, koju je On ostavio svojoj Crkvi, prije nego je uzeo k svome Ocu, potvrđuje nam događaj, opisan u današnjem Evanđelju: Isus ukrcava se u lađu Petrovu, da uči iz nje mnoštvo.

Lađa Petrova označuje Crkvu Kristovu, u kojoj On živi i djeluje kao Učitelj i Pastir, kao duša svakog apostolata.

Nepogrješiv Učitelj: On je onaj, koji govori ustima vrhovnoga Svećenika, Sv. Oca Pape, On je onaj, koji ga nepogrješivo pomaže, rasvjetljuje. U drugim crkvama, gdje nema lađe

Petrove, nema ni Krista, ne nalazi se ni Isina. Samo u Crkvi katoličkoj pre-daje se istina, kakva je ona izašla iz ustiju Kristovih, čista i nepokvarena od naraštaja u naraštaj.

Brižan i providan Pastir: Isus daje svom Namjesniku na zemlji od svoje božanske ljubavi, eda On može ljubezno voditi svoje ovčice put vječne Domovine. Zato vjernici smatraju Papu slatkim Kristom na zemlji i zovu ga Ocem. Pod njegovim vodstvom osjećaju se sigurnima: »Gospodin je prosvjetljenje moje i spasenje moje, koga da se bojim? Gospodin je branitelj života moga, od koga da strepim?« (Početna pjesma)

Duša svakog apostolata: Jedino, kad na riječ Kristovu apostoli bacaju mrežu, ulovili su veliko mnoštvo riba; jedino, kada vjernici rade i vojuju prema smjernicama Namjesnika Kristova, njihov rad donijet će obilne i trajne plodove (Evanđelje).

Ovoga tjedna zavjerimo mu vjernost, posluš i ljubav te molimo za Njega i za Crkvu, da u njoj vlada mir i jedinstvo (Početna molitva).

Hrvatski biskupi svom Hrvatskom narodu prigodom 1300 godišnjice njegovih prvih veza sa Sv. Stolicom

(Nastavak 6.)

Bila je dapače zaprijetila pogibao, da će se u dušama Hrvata posve raskinuti veze s predima, da će u potomcima ponestati njihova duha i izgubiti se smisao za vrijednost narodne prošlosti i povijesti. God. 1850. divnu je misao o povijesti izrekao slavni ban Josip Jelačić: »Povjesnicu svakoga naroda«, rekao je taj hrvatski kremenjak, »možemo smatrati krsnim njegovim listom. Kao što krsni list služi pojedinomu čovjeku za bilježu čovječjeg društva, u koje spada, tako je svakom narodu povjesnica obilježje njegova mjesta u velikom krugu čovječanstva. Bez nje ne zna narod, što je i kamo spada.«⁸⁾ A što se kod nas događalo i što se još događa s tim dragocjenim krsnim listom?

Na početku ovog stoljeća pojavila se nova vrst rodoljuba i spasitelja domovine, koji su mislili, da treba uništiti sve stare vrijednosti i pokidati sve stare narodne veze, kulturne, prosvjetne, vjerske i socijalne, te dati Hrvatskom narodu posve novu orijentaciju, jer da bez toga nema slobode, napretka ni sreće. Godine 1900. baš na »svitu novog stoljeća, zabugario je pjesnik »I iz gnijezda vlastitog gavranu već se dižu, da nam zemlju skvrne.«⁹⁾ I doista, jedan dio školovanih ljudi bio se pod tuđinskim uticajem upravo pomamio, da krsni list Hrvatskoga naroda, njegovu povjesnicu, pogrdi, iskvari i uništi. Teško je izreći, koliko se osobito u prvih dvadeset godina ovog stoljeća, sasulo pogrda na svu našu prošlost. Pri tom je dakako najgore prolazila Katolička Crkva sa svojim živim i mrtvim službenicima. Pape i katoličko svećenstvo bili su prikazivani kao grobari hrvatske narodne države u prošlosti, a kao glavna zapreka napretku i sreći Hrvata u sadašnjosti. Najuplvinijem i barem najagilnijem dijelu hrvatske inteligencije prve četvrti dvadesetog vijeka bilo je vrednije i draže i bogumilstvo i kusatizam i pravoslavlje i protestantski starokatolicizam, pa i najpliće i najluđe bezvjerstvo, nego li pradjedovska katolička vjera.

Upravo je neshvatljiva bila njihova revnost u razaranju duhovne i moralne baštine otaca. Mjesto uskrsnuća spremalo se zapravo samoubijstvo naroda. Stoga dakako nijesu izostale ni zle posljedice. I za cijele najviše narode vrijedi četvrti zapovijed Božja:

⁸⁾ Vj. Klaić, Povijest Hrvata I Zagreb 1899 str. 8.

⁹⁾ Stj. Miletić, Hrvatski kraljevi. Prolog.

»Poštuj oca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji!« Narod, koji ne poštuje svojih preda i ne nastoji da sačuva i usavrši plodove njihove muke, ne može dugo živjeti, a niti očekivati, da će mu dobro biti na zemlji. Pa kako su kod nas u ovom stoljeću sve češće i jače nastupali oni, koji su narodnu prošlost ili prezirali ili nje niju računali kako treba, dozreli su napokon i gorki plodovi njihova sudbonosna rada. Teško da je ikada u jednako kratkom vremenu bilo toliko apostazija nutarnjih i vanjskih od Crkve i Boga među duhovnom i svjetovnom hrvatskom inteligencijom, koliko posljednjih tridesetak godina. Ali je također prvi put u hrvatskoj povijesti posve nestalo i posljednjih vanjskih ostataka »gloriosi quondam regni Croatiae« — one kraljevine Hrvatske, koja je bila u prošlosti tako lijepa i slavna. Hrvatski je narod u kolu drugih naroda postao proletarcem i tuđim slugom te se mora danas boriti za svoja najprimitivnija vjerska i narodna prava. Radilo se bez Boga i proti Bogu, i zato nije čudo, da se opet jednom obistinilo proročstvo Psalmiste: »Ako Gospodin ne gradi kuće, uzalud se trude, koji je grade.«¹⁰⁾ Mnogo smo doista skrivili i pred Bogom i pred poviješću. Ali vjerska proslava 1300 godišnjice primanja kršćanstva može biti doista zadovoljština i Bogu i blaženim dušama naših otaca.

Od bogate 1300 godišnje baštine naših preda uspelo nam je još sačuvati pradjedovsku vjeru katoličku. Ali i nju bi nam htjeli do kraja uništiti brojni njezini neprijatelji, domaći i tuđi. U našim se školama dnevno iskrikljuje povijest naših otaca; u mnogim se školskim udžbenicima profanira Presveta Kristova osoba; očito se niječu temeljne istine kršćanstva; Katolička se Crkva pogrđuje, njezina se djela prešućuju ili krivo izlažu; Papinstvo se ne prikazuje kao Božja ustanova i baština sv. Petra, nego se ocrnjuje, samo da se mlade duše odvraćaju od njega. Propagatori bezbožništva i promiscatelji narodnog samoubijstva još uvijek marljivo rade. Nesmetano se također šire i brane načela za opravdanje bijele kuge, i nigdje nema javnih organa, koji bi pobijali sredstva u službi te kuge i kažnjavali njihove trgovce. A što bi istom trebalo kazati o manama pijanstva i bogohulne psovke, što narod lišavaju blagoslova s neba!

(Svršit će se)

¹⁰⁾ Ps. 126, 1.

Život Šibenika

BLAGDAN SRCA ISUSOVA bio je i ove godine svečano proslavljen u cijelom našem gradu. Glavna proslava bila je u crkvi sv. Lovre. Ujutro su bile lekcije s pjevanom sv. Misom. U 10 s. bila je druga pjevana sv. Misa, a zatim je bilo izloženo Svetotajstvo na klanjanje do večeri. — U crkvi sv. Luce najprije su imale Križarice, pak učenice Zanatske škole sv. Misu i zajedničku sv. Pričest. — U katedrali

ujutro je bila svečana Misa, a uveče pred izloženim Svetotajstvom Molitva pomirnice Presv. Srcu Isusovu i blagoslov.

PROCESIJA S KIPOM PRESV. SRCA ISUSOVA iz crkve sv. Lovre, radi euharistijskog kongresa u Primoštenu, mjesto u nedjelju 25. t. mj. bit će na blagdan sv. Petra i Pavla u četvrtak 29. t. mj. Uputit će se u 6 s. popodne.

SV. PETAR I PAVAO (29. VI.) zapo-

vjedni je blagdan, te je zabranjeno raditi. U našim crkvama bit će nedjeljni red službe Božje. U katedrali bit će ujutro u 5.30 s. župska sv. Misa. U 7, 8 i 9 s. tihe sv. Mise. U 11 s. bit će pontifikalna sv. Misa.

BLAGOSLOV ZA DOBRU SMRT bit će u katedrali u nedjelju 25. t. mj. u 6 s. popodne.

ZAJEDNIČKA PRICHEST KRIZARICA u nedjelju 25. t. mj., prilikom euharistijskoga kongresa u Primoštenu, bit će u crkvi sv. Luce u 5.30 sati ujutro — Duhovnik.

SVIM CLANICAMA »ŽIVOGA SVIJETA« javljam, da je nakana klanjanja za slijedeći tjedan (25. VI.—1. VII.): da naš euharistijski kongres u Primoštenu u svakom pogledu što bolje uspije. — Pozivljem članice, da, po mogućnosti, sve sudjeluju na ovom našem euharistijskom slavlju i u nedjelju 25. t. mj. sve pristupe na sv. Pričest, koju neka također namijene za uspjeh kongresa i vjerski preporod naših župa. — Don Ante Radić.

Dan katoličke štampe

Na blagdan sv. Petra i Pavla, 29. VI. t. g., slavimo »Dan katoličke štampe«, koja je u prosvjecenim zemljama najjači pomagač Crkve u širenju Kraljevstva Kristova.

Kao što su prvi kršćani primali apostole, širitelje kršćanstva, pod svoj krov i davali im od svoje sirotinje pomoć za njihov teški rad na polju slave Božje, tako smo i mi, kojigod ljubimo svetu vjeru, pozvani toga dana, da za katoličku štampu damo, koliko tko može.

Sv. Otac Pavao i naši biskupi toliko preporučuju rad za katoličku štampu. Zato svaki svijesni katolik treba da u tom radu sudjeluje pomaganjem katoličkih novina i časopisa. Neka ne bude nikoga, tko ne bi toga dana darovao bar dinar za katoličku štampu! Uprimo sve sile, da ne bude nijedne naše kuće bez katoličkih novina, časopisa ili knjiga. To će najviše osigurati budućnost svete vjere u lijepoj našoj domovini.

Hrana duše

DUHOVNE PJESME

Nakladna knjižara »Narodna Prosvjeta« — Zagreb, Kaptol 29 izdala je u ukusnoj opremi zbirku »Duhovne pjesme« za svečane nastupe u katoličkim društvima, od zagrebačkog kanonika dra Kamila Dočkala.

Ovom zbirkom dobila je hrvatska katolička literatura jedan dragocjeni prilog. Ma da se autor ove zbirke od sada nije u javnosti javljao kao pjesnik, on izlazi sada odmah kao zrelo pjesnik uzvišene dikcije i dubokoga sadržaja. Golovo svaka od uvrštenih pjesama, koje su — što valja posebno istaći — nastale u organizacionom radu, imade umjetnu arhitektoniku, te se odlikuje bogatstvom misli, ugodnom ritmikom i lakoćom stila.

»Pea jedinstvu Kristove Crkve« ima dogmatско-historičku građu, a želi proslaviti 500. obljetnicu velikoga fiorentinskoga sabora, gdje je sklopljena unija između Istočne i Zapadne Crkve. »Polihimnija sveta« je uzvišena oda crkvenoj pjesmi, puna najljepših misli o umjetnosti uopće i o crkvenoj pjesmi napose. Pjesma »Zdravo Marijo« sadrži cijelu teologiju Staroga i Novoga Zavjeta, cijelu povijest čovječanstva, vezanu uz riječi Zdrave Marije. Pjesma »Na brdu svetom« živo i zanosno opisuje mučeništvo bl. Nikole Tavličića na brdu Mariji u Jeruzalemu, te može poslužiti raznim crkvenim udruženjima. »Zlatni časovi Djeteta Marijina« opisuju u ciklu od 9 pjesmica raznovrsnih strofa život Marijina Djeteta, od primlika u Kongregaciju do smrti. Tako su jaki, te mogu poslužiti kao libreto za jedan oratorij. »Božji bojovnici« su svečana igra najvećega stila za omladinska društva.

Svojim »Duhovnim pjesmama« nije autor samo obogatio duhovnu katoličku literaturu, nego je katoličkim društvima dao u ruke gradivo umjetničke vrijednosti za javne svečane nastupe. Tu će naći po koju pjesmicu društva »Apostolata sv. Cirila i Metodij«, Cecilijina društva, ženske i muške Marijine Kongregacije, te svi katolički omladinci bez razlike. Da se pjesme mogu što lakše upotrijebiti, dodao je autor stručne »Napomene za javne nastupe i izvođenje pojedinih pjesama«, u koliko to nije učinjeno već prije u tekstu. Knjiga se naručuje kod pomenute knjižare kao nakladnika. Cijena joj je broširano 15 dinara, vezano 25 dinara. Poštanski čekovni račun: Zagreb, broj 33.848. — Tko unprijed doznači novac zajedno s narudžbom, ne plaća poštarine!

KATOLIK

IST IZLAZI TJEDNO. — GODIŠNJA PRETPLATA
0.— DIN. — ZA INOZEMSTVO 60.— DIN.
OGLASI PO NAROČITOJ TARIFI.

GODINA X. BROJ 26.
Šibenik, 22. lipnja 1939.

ADRESA UREDNIŠTVA I UPRAVE: SIBENIK pp. 17.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.
BROJ ČEK. RAČUNA 33.121

Izvor života

Samo geniji, li vrhunci duha, stvaraju vječne pokrete i ostavljaju za sobom vjekovna djela. Ali ono što je Krist stvorio i što je ostavio sebi, ne može se pripisati niti najvećem geniju. Jedino Bog je mogao ustanoviti, što je ustanovio Krist! — Ustanovio je, naime, katoličku Crkvu. Ali što bi bilo od katoličke Crkve, i što bi danas, kad se svako malo vremena mijenja, bila zemlja, značila, da joj njezin Ustanovitelj obećao: »I, evo, ja sam s vama sve do kraja čovijeta«.

Zato smo jaki, zato je Crkva mlada, pokretljiva, borbena, i nakon dvije hiljade godina od osnutka, jer je Krist još uvijek s nama, još uvijek u svojoj Crkvi.

Krist je stvarno s nama, a ne samo snagom i božanskih ideja; On je stvarno, bistveno prisutan u svojoj Crkvi, a ne samo u sjećanju i komuni svojih sljedbenika. — Ta Kristova prisutnost među nama ostvaruje se u fajni Euharistiji.

Pres. Ne treba nam ni duboke filozofije, ni profane dogmatike, da upoznamo moć Euharistije. Oljno nam je iskustvo vjekova.

pre. Nas savremene katolike morala bi prožimati i čvrstina čeznja za onom prvom dobom mladosti, kad je još zemljom odjekivala zapisa apostolska riječ svetoga Pavla, kad je još Ivan svaki dan upravljao svojim dragim ovim riječi: »Sinci moji, ljubite se među sobom, kao što i ja ljubim vas, kao što i ja ljubim vas, kao što i ja ljubim vas.«, kad prvak apostola i njegovi blizi nasljednici upravljahu Crkvom. Tada je Crkva bila mlada kao jednogodišnja lipa, puna životnih sokolova, kao šuma u proljeću, borbena kao lavica, kad se odapinje pušku na njezinu mladunčad.

I onda je nad njima vladala samo ljubav, koja je u ljudskom biću upila i zadnju varnicu sebičnosti, i stvorila dobrovoljnu, idealnu i svetu koinicijalnu družbu prvih kršćana.

I onda nije bilo krađe, ni osvete, ni laži, ni zavisti, ni nečistoće... I onda je čovjek pokušao ponovno uspostaviti stanje sreće i blaženstva iz zločinjskoga raja, iz kojega je bio potjeran.

Kako ćemo sve to protumačiti? Odakle im ona mladost, svježina i čistota? Odakle ona bezgranična ljubav, koja je sve jednakom toplinom grijavala, zaboravljajući na sebe, a žrtvujući se za druge?

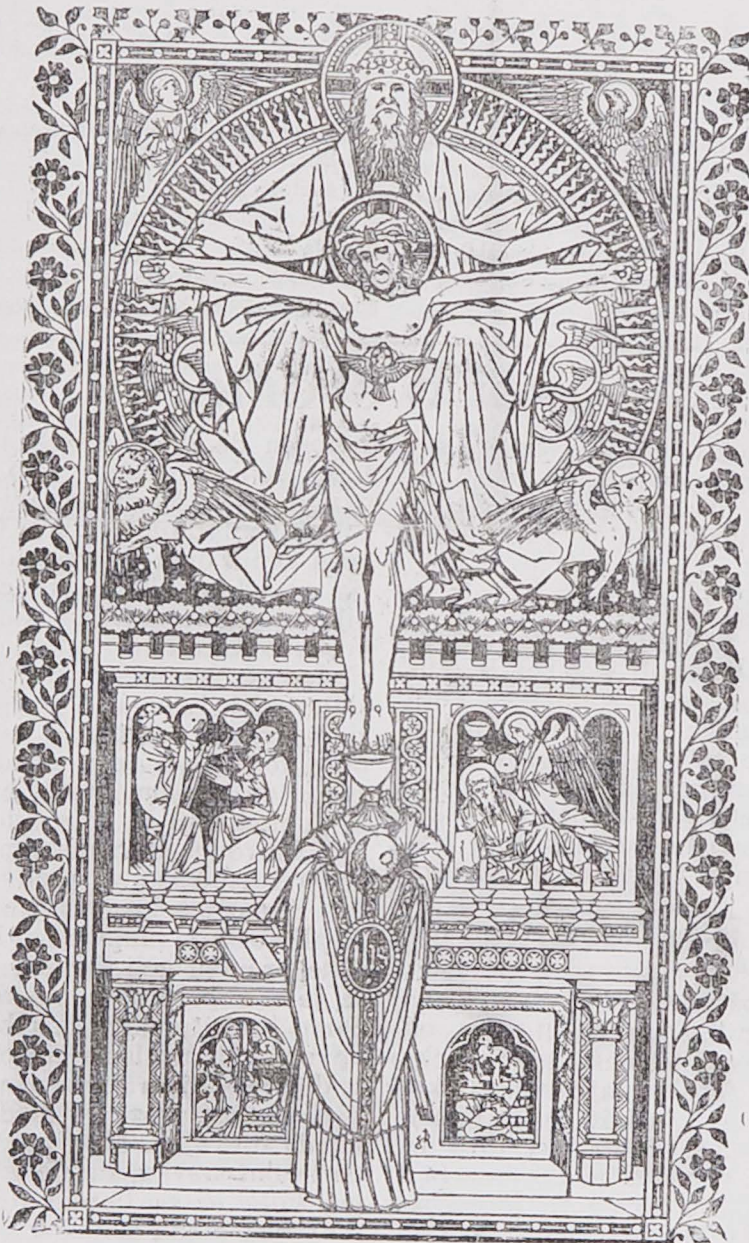
Prvo kršćanstvo je bilo euharistijsko kršćanstvo! Prvi kršćani su bili kidašnji pričesnici, dnevni uzvanici Gospodinove gozbe!

Tajna Euharistije razjašnjava nam tajnu prvovjekovnoga kršćanstva!

Ako imamo toliko kršćanskih junaka, mučenika i svetaca, ako imamo toliko požrtvovnih redovnica, misionara i apostolskih svjetovnjaka, moramo imati Kristu koji je među nama, pod plaštem bijelih krušnih prilika, Kristu koji nam se daje za hranu.

Hrvatski narod ne bi imao ni Nikolu Tavilica, ni blaženoga Gracija iz Šibenika, ni Marka Križevčanina, da ih nije posjećivao i uzgajao Krist iz svetosti. Bez Krista u Euharistiji ne bismo nikad mogli uzgojiti onako odlične i čiste katoličke svjetovnjačke duše, kao što su bili: Eckert, Križevčanin i Čepulčić.

Riječ o »izvoru vode žive« potvrđena je s tisućerim dokazima. Potvrđena je čitavom martirologijom, sve službene i neslužbene kanonizacije, sva misijanska područja i svaka naša katolička župa.

Euharistijski život je katolički život! Župa s rijetkim pričesnicima ne može živjeti pravim duhovnim životom. Ni Božje ni crkvene zapovijedi ne mogu se izvršivati bez snage koja nam dolazi iz Euharistije.

Kad bismo svi, svećenici i svjetovnjaci, to uvidjeli i sproveli u djelo! Tada bismo postali Kristovi. Tada bi opet oživjelo apostolsko, prvovjekovno mlado, svježe, borbena i ljubezno kršćanstvo.

Za tim idu svi euharistijski, međunarodni, narodni i pokrajinski kongresi. To je svrha i našeg kongresa u Primoštenu.

lg.

Program kongresnih svečanosti

Četvrtak 22. VI.: U 3 sata pp. doček preuzv. biskupa dra J. Mileta. S parobroda se odmah kreće u crkvu, gdje će o. Vladislav Brusić, gvardijan iz Krapnja, svojim govorom otvoriti euharistijsku trodnevnicu. Na koncu blagoslov s Presvećim.

Petak 23. VI.: Do 9 sati tihe sv. Mise u župskoj crkvi. U 9 sati počinje svečana sv. Misa, preko koje će preuzv. biskup krizmati oko 600 krizmanika. — Popodne u 4 sata akademija u počast preuzv. biskupa. U 7 sati uvečer drugi dan euharistijske trodnevnice s govorom o. VI. Brusića.

Subota 24. VI.: U 3 s. pp. doček preuzv. krčkog biskupa dra Josipa Srebrnića. S parobroda se ide u crkvu, gdje će preuzv. Srebrnića

pozdraviti naš preuzv. biskup. — U 6 s. uvečer službeni otvor kongresa i treći dan trodnevnice s govorom o. VI. Brusića. — U 8.30 s. procesija sa slikom Gospe od Loreta. Slika će se voziti na glavnoj lađi, koju će pratiti mnoge druge lađe, te će kružiti po zalivu, a narod će je pratiti uz more po kopnu. Za vrijeme procesije bit će priređena raznovrsna rasvjeta. — Nakon procesije klanjanje pred izloženim Svetotajstvom do 11.30 sati, kada će biti propovijed vlč. don Kreše Zorića, vjeroučitelja učiteljske škole u Šibeniku. U 12 s. noći pontifikalna ponoćka preuzv. Srebrnića.

Nedjelja 25. VI.: U 5 sati budnica selom. Od 8—9 s. doček gostiju. U 9 s. pontifikalna sv. Misa našega preuzv. biskupa dra Mileta na otvorenom — na »Rudini« pred školom — preko koje propovijeda preuzv. biskup dr Josip Srebrnić. — Poslije pontifikalne sv. Mise javno zborovanje, na kojemu govori: g. Božo Dulibić, advokat iz Šibenika, o temi: »Religija i društveni poredak«; g. Miho Stipičević, profesor na gimnaziji u Šibeniku, o temi: »Naša je vjera u tajnu Euharistije razumna i utemeljena«; gđica Marica Stanković, profesorica iz Zagreba: »Euharistija čuva djevojačku nevinost i ženinu vjernost«; g. Stjepan Ramljak, direktor »Posmrtna Zadruga sv. Josipa« iz Zagreba: »Život po Euharistiji«; zaključnu riječ drži naš preuzv. biskup dr J. Mileta.

U 2 s. pp. sastanak svećenika u »Bratskoj kući«, na kojemu govori preuzv. dr Srebrnić. U 3 s. stalaška zborovanja. Za muševce će biti u »Bratskoj kući« (govore: vlč. don A. Špika, gimnazijski kateheta u Šibeniku, i g. S. Ramljak); za žene u donjoj dvorani glavne školske zgrade (govore: vlč. don Josip Arnerić, upr. župe Skradin, i gđica M. Stanković);